

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

15.04.2026

п.г.т. Аксубаево

КАРАР

№ 24

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районында Ватанны саклаучыларның, шул исәптән һәлак булучыларның махсус хәрби операциядә катнашучыларның исемнәрен мәңгеләштерү буенча комиссия төзү турында

20.03.2025 N33-ФЗ елгы "Ижтимагый хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль закон нигезендә, Ватанны саклаучыларны, шул исәптән махсус хәрби операциядә катнашучыларны мәңгеләштерү буенча Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисенең беренче урынбасары 30.08.2025 NMD-P4 32257, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставын исәпкә алып, мин карар итәм:

1. Ватанны саклаучыларны, шул исәптән Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районында махсус хәрби операциядә һәлак булганнарны (үлгәннәрне) мәңгеләштерү комиссиясе турындагы нигезләмәне расларга (1 нче кушымта).
2. Ватанны саклаучыларны, шул исәптән Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районында махсус хәрби операциядә һәлак булганнарны (үлгәннәрне) мәңгеләштерү буенча комиссия төзү һәм аның составын расларга (2 нче кушымта).
3. Бу карар рәсми бастырылган көннән законлы көченә керә һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru/>), шулай ук Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталында Интернет ([http:// aksubayevo.tatarstan.ru](http://aksubayevo.tatarstan.ru)) мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә урнаштырылырга тиеш.
4. Бу карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Аксубай муниципаль районы
Башлыгы, Совет Рәисе

А.М.Мингулов

Аксубай муниципаль
районы башлыгының
2026 елның 15 нче апрелендәге
24 номерлы карары белән
расланган 1 нче кушымта

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районында махсус хәрби операциядә
һәлак булган (үлгән) катнашучылар шул исәптән Ватанны саклаучыларның
истәлеген мәнголәштерү комиссиясе турында нигезләмә

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Ватанны саклаучыларны, шул исәптән Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районында махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучыларны мәнголәштерү комиссиясе (алга таба - комиссия) Ватанны саклаучыларны, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучыларны мәнголәштерү буенча эшне координацияләү максатыннан оештырылган.

1.2. Комиссия үз эшчәнлегендә дөүләт хакимияте органнары, массакүләм мәгълүмат чаралары, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм учреждениеләр, шулай ук гражданныр белән хезмәттәшлек итә.

II. Ватанны саклаучыларның истәлеген мәнголәштерү турында карарлар кабул итү өчен нигез булган критерийлар

2.1. Критерийлар булып:

- хәрби хәрәкәтләр вакытында, башка сугыш бурычларын үтәгәндә яки Ватанны саклау буенча хезмәт бурычларын үтәгәндә үлем;
- башка дөүләтләр территориясендә хәрби бурычны үтәгәндә үлем;
- Ватанны саклау вакытында алынган яралардан, контузияләрдән, жәрәхәтләрдән яки авырулардан, күрсәтелгән нәтижеләр булган вакытка карамастан, шулай ук хәрби хәрәкәтләр барышында, башка хәрби бурычларны үтәгәндә яки хезмәт бурычларын үтәгәндә хәбәрсез югалган үлем;
- Ватанны саклаучы тарафыннан кылынган гамәлнең мөһимлеге;
- Ватан алдындагы хезмәтләре булу;
- Ватанны саклаучының Россия Федерациясе алдындагы хезмәтләрен тарихи-архив һәм бүләкләү документлары белән раслау;
- Ватанны саклаучыларның үлеме, әсирлектә үлүе, туган якны үзгәртмәгән, абруен һәм абруен югалтмаган.

Рәсәйне саклау вакытында һәлак булган чит ил гражданнырына да хөрмәт күрсәтелә. Моннан тыш, Ватанны саклауда аерылып торган берләшмәләр, берләшмәләр һәм учреждениеләр истәлеге мәнголәштерелә, шулай ук тарихка Ватаныбыз халыкларының каһарманлыгы, батырлыгы һәм ныклыгы символы булып кергән сугыш хәрәкәтләре урыннары мәнголәштерелә.

III. Ватанны саклаучыларның истәлеген мәнголәштерү буенча эш тәртибе

3.1. Комиссия составы комиссия рәисеннән, комиссия рәисе урынбасарыннан, секретарьдан һәм комиссия әгъзаларыннан формалаша.

Комиссия рәисе - Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы башлыгы. Комиссия рәисе булмаганда аның вазыйфаларын комиссия рәисе урынбасары башкара.

3.2. Жирле үзидарә органнары житәкчеләре, Аксубай муниципаль районы Башкарма комитетының структур бүлекчеләре житәкчеләре, Татарстан Республикасы Хәрби комиссариаты вәкилләре, "Ватанны саклаучылар" махсус хәрби операциясендә катнашучыларга ярдәм күрсәтү Дәүләт фонды филиалы вәкилләре, шулай ук ижтимагый берләшмәләр һәм оешмалар вәкилләре комиссия әгъзалары булып тора.

3.3. Комиссия карарлар кабул итәргә хокуклы, әгәр аның утырышында комиссия составының кимендә яртысы булса. Карарлар утырышта катнашкан комиссия әгъзаларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3.4. Комиссия утырышларына башка ведомство һәм оешмаларның вәкилләре һәм белгечләре чакырыла ала. Комиссия утырышлары кирәк булганда, әмма елына ике тапкыр уздырыла.

3.5. Комиссия Ватанны саклаучыларның истәлеген мәңгеләштерү мәсьәләләрен, шул исәптән граждандан, дәүләт, ижтимагый-дәүләт (ижтимагый) берләшмәләреннән һәм оешмалардан килгән тәкъдимнәрне (гаризаларны) карый.

3.6. Комиссиягә тәкъдим ителә торган документлар исемлеге:

- гражданның (оешманың) үтенече;
- мәңгеләштерелүче Ватанны саклаучы турында тарихи яки тарихи-биографик белешмә;
- вакыйганың дөреслеген яки мәңгеләштерелүче кешенең хезмәтен раслаучы архив, бүләкләү документларының күчермәләре;
- мәңгеләштерү формасы буенча тәкъдим;
- мәңгеләштерелгән урында мәңгеләштерелгән кешенең яшәү чорын күрсәтеп адреслы белешмә формасында актуаль мәгълүмат;
- эшне финанслау турында гариза бирүче оешманың язма бурычы;
- гариза бирүче гражданның эшне финанслау турында язма бурычы, яки финанслауны гамәлгә ашыра алмау турында хәбәр итү.

3.7. Ватанны саклаучының истәлеген мәңгеләштерү буенча эш алып бару мәңгеләштерү урыны буенча (бина, территория хужасы, учреждение, оешма житәкчесе һ.б.) кызыксынган вазыйфаи зат белән килешенергә тәкъдим ителә.

3.8. Әлеге нигезләмәнең 3.6 пунктында күрсәтелгән документлар кергән көннән бер айдан да соңга калмыйча, мөрәжәгатьләрне карау буенча комиссия утырышы үткәрелә. Мөрәжәгатьләрне карау нәтижәсендә комиссия түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- хатирәне мәңгеләштерү буенча эш алып бару үтенечен, вакытын, тәртибен хуплау (чараларда катнашучы кызыксынган органнар һәм оешмалар исемлеге, финанс-икътисади чыгымнар күләмен билгеләү, финанс акчалары, эшне башкару өчен көч бүлеп бирү һ.б.);

- гаризаларны карауны өстәмә мәгълүмат һәм документлар алу кирәклеген аркасында яки комиссия билгеләгән башка сәбәпләр аркасында комиссия билгеләгән вакытка күчерергә;

- мөрәжәгать итүче оешмага (граждандың) вакыйганың яки шәхеснең хәтерен башка формаларда мәңгеләштерергә тәкъдим итү.

3.9. Комиссия карарлары комиссия утырышы протоколы белән рәсмиләштерелә, аңа комиссия рәисе комиссия утырышы узган көннән 5 эш көне эчендә кул куя. Комиссия утырышы протоколына кул куелган көннән алып 5 эш көне эчендә мөрәжәгать итүче оешмаларга (граждандарга) комиссия карарлары турында язма хәбәрләр жиберелә.

3.10. Кабул ителгән карарларны үтәү өчен җаваплы вазыйфай зат:

- аны гамәлгә ашыру эшен оештыра;

- эшләрнең башкарылуын контрольдә тотар;

- кызыксынган оешмалар һәм граждандар белән үзара бәйләнешне билгели;

- кирәк булганда, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Башлыгы белән килешеп, чараларны үтәү тәртибен ачыкый һәм комиссиягә фикер алышу өчен тәкъдимнәр кертә;

- озак вакытлы материалларда мемориаль корылмалар (мемориаль такталар, һәйкәлләр, бюстлар, истәлекле билгеләр һ.б.) ясау һәм урнаштыру мәсьәләләрен координацияли;

- Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Башлыгы һәм кызыксынган оешмалар белән берлектә тантаналар, тантаналы күмүлләр, мемориаль корылмалар ачуны эзерли һәм үткәрә яки аларны үткәрүдә мөрәжәгать итүче оешмаларга (граждандарга) ярдәм күрсәтә.

3.11. Мемориаль корылманы, истәлек билгесен сүтү, аларны алыштыру, реконструкцияләү турында карар комиссия тарафыннан, аларны булдыруны (урнаштыруны) башлап жибергән органнар, оешмалар, граждандар белән килештерү буенча кабул ителә.

IV. Мәңгеләштерү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләре

Ватанны саклаучылар истәлегенә

4.1. Ватанны саклаучыларның истәлеген мәңгеләштерүнең төп формалары:

1) урамнарда, скверларда, мәйданнарда, мәгариф оешмаларына, китапханәләргә, социаль инфраструктураның башка объектларына, географик объектларга Ватанны саклаучылар исемнәрен бирү;

2) Ватанны саклаучыларның тормышы һәм эшчәнлегенә белән бәйле биналарда һәм корылмаларда истәлек билгеләре, мемориаль такталар һәм такталар кую (Ватанны саклаучыларга (Ватанны саклаучылар төркеменә) бер билгедән артмаска тәкъдим ителә);

3) хәрби каберләргә саклау һәм төзекләндерү, шулай ук тарихи яктан Ватанны саклаучылар батырлыклары белән бәйле аерым территорияләргә (мемориаль зоналарны) тәртипкә китерү;

4) билгесез хәрби каберләргә һәм Ватанны саклаучылар турында мәгълүматны ачыклауга юнәлтелгән эзләү эшләрен алып бару;

5) мемориаль корылмалар булдыру;

- 6) Ватанны саклаучыларның батырлыкларына багышланган күргөзмөлөр, экспозицияләр булдыру;
- 7) массакүләм мәгълүмат чараларында, "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Ватанны саклаучылар турында материаллар бастыру, аларның батырлыкларына багышланган сәнгать һәм әдәбият әсәрләре булдыру (сайтлар, электрон хәтер китаплары булдыру һ.б.). Күренекле шәхес яки вакыйга истәлегенә торак пункт эчендә, кагыйдә буларак, бер генә мемориаль корылма урнаштырыла. Әгәр дә шәхес истәлеге башка формаларда мәңгеләштерелсә (учреждениегә мәңгеләштерелүче зат исемен бирү, аның хөрмәтенә урам, майдан исеме, һәйкәл, бюст кую), кагыйдә буларак, мемориаль корылмалар куелмый.
- 4.2. тамашачы-массакүләм максатларда (театрлар, кинотеатрлар, музейлар, сәнгать галереяләре) мемориаль такталар куелмый.
- 4.3. Мемориаль такта ачуны проектлау, төзү, урнаштыру һәм техник тәмин итү мөрәжәгать итүче оешмалар яки гражданнар тарафыннан бирелгән үз һәм (яки) жәлеп ителгән акчалар хисабына башкарыла.
- 4.4. Һәлак булган хәрби хезмәткәрләрнең кабер ташындагы язмаларда Россия Федерациясә Герое исемен күрсәтергә (булган очракта), шулай ук Ватанны саклауда күрсәткән батырлыклары өчен дәүләт бүләкләрен күрсәтергә киңәш ителә. Дәүләт бүләкләре булмаган очракта, Ватанны саклауда күрсәткән батырлыклары өчен ведомство бүләкләре сурәтләнәргә мөмкин. Һәлак булган хәрби хезмәткәр гвардия частларында хәрби хезмәт үткән очракта, аның кабер ташы һәм аңа багышланган мемориаль такталарда "Гвардия" билгесе сурәтләнә. Дәүләт (ведомство) бүләкләрен һәм "Гвардия" билгесен кабер ташларына һәм һәйкәлләргә урнаштыру тәртибе һәм формасы норматив акт белән билгеләнә.
- 4.5. Ижтимагый биналарда (шул исәптән белем бирү оешмаларында) мемориаль такталар урнаштырганда, төп материал буларак, алтын төстә язылган ак төстәге мәрмәр яки гранит кулланырга киңәш ителә.
- 4.6. Ватанны саклаучыларны - махсус хәрби операциядә катнашучыларны искә алу музейен булдыру махсус хәрби операциядә катнашучыларны искә алу урыны булып чыга ала. Анда урнаштырылган материаллар һәм мәгълүмат конфликтның килеп чыгу мәсьәләләрен, аның төп сәбәпләрен ачучы бүлекләрен үз эченә алган, Ватанны саклаучылар жылкәсенә төшкән сынауларының бөтен авырлыгын чагылдырган урынлы.
- 4.7. Махсус хәрби операциядә катнашучыларга багышланган һәйкәлләр урнаштыру белән, төзекләндерү программалары кысаларында скверлар урнаштырылырга мөмкин. Беренче этапта билгеле бер торак пункттан һәлак булганнарның фамилиясен, исемен һәм әтисенә исемен (булган очракта) торак пунктларда махсус Батырлык такталарына урнаштырырга мөмкин (Мактаулы гражданнарны урнаштыру аналогиясә буенча), соңрак Батырлык такталарын музейларга тапшырырга яки үлгәннәр исемлеген тулыландырырга мөмкин.
- 4.8. Хәтер китапларын (шул исәптән электрон китапларны) аларны булдыруда мәгариф оешмалары укучыларын жәлеп итеп ясарга мөмкин.

Ватанны саклаучыларның исемнәрен мәңгеләштерүче мемориаль корылмаларны саклау һәм тоту тәртибе

5.1. Баланста мемориаль корылмалар булган җирле үзидарә органнары аларның саклануын һәм тиешле хәлдә тотылуын тәэмин итә.

5.2. Мемориаль корылмаларны сүтү һәм алга таба саклау комиссия карары буенча башкарыла.

5.3. Мемориаль корылмаларның саклануын контрольдә тотуны Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә торак фондының саклануын контрольдә тотуны тәэмин итүче җирле үзидарә органнары һәм оешмалар гамәлгә ашыра.

Аксубай
муниципаль районы башлыгының
2026 елның 15 нче апрелдәге
24 номерлы карары белән расланган
2 нче кушымта

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районында Ватанны саклаучыларны, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булганнарны (үлгәннәрне)

мәңгеләштерү комиссиясе составы

- Комиссия Рәисе: - Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы башлыгы
- Комиссия рәисе урынбасары: - Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы башлыгы урынбасары
- Комиссия секретаре: - Аксубай муниципаль районы Башкарма комитетының "Мәдәният бүлеге" МКУ башлыгы
- Комиссия әгъзалары:
- Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары.
 - Аксубай бистәсе башлыгы урынбасары (киләшү буенча);
 - "Ватанны саклаучылар" дәүләт фонды филиалының Татарстан Республикасы буенча социаль координаторы
 - Татарстан Республикасы Аксубай һәм Чирмешән районнары хәрби комиссары (киләшү буенча)

- Аксубай муниципаль районьнда МТЗ һәм СЗ һәм ТР социаль яклау бүлеге башлығы (килешү буенча);
Аксубай муниципаль районьнда МТЗ һәм СЗ һәм ТР социаль яклау бүлеге башлығы (килешү буенча);
- Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилнең Аксубай муниципаль районьндагы ижтимагый ярдәмчесе

- Жирле жәмәгать оешмасы рәисе
Ветераннар (пензионерлар) оешмасы
Аксубай муниципаль районы (Килешү буенча);
 - Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы авыл жирлекләре башлыклары (килешү буенча) карала торган мәсьәләгә карап

 - Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге башлығы

 - Аксубай муниципаль районы
Татарстан Республикасы Ижтимагый Совет
Рәисе